

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitalisaatio on yksi aikamme merkittävä megatrendi. Sen vaikutukset yhteiskuntaan ovat moninaisia ja digikompassin laatiminen on mielestämme kannatettavaa siksi, että digitalisaation vaikutuksia ja seurauksia sekä niistä johtuvia toimenpiteitä on tarpeen hahmottaa syvällisemmin. Digikompassin hyödynnettävyyttä edistäisi SWOT-analyysi, jossa arvioitaisiin digitalisaation vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia Suomessa.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Haasteita ja mahdollisuuksia on kuvattu tekstissä hyvin. Yhtenä haasteena palveluiden kehittämisessä on huomioitava se, että aina on ja tulee olemaan ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta osaa tai pysty käyttämään digitaalisia palveluita. Tämä edellyttää, että heille järjestetään palveluiden käyttämiseksi henkilökohtainen asiointimahdollisuus palvelupisteessä ja digituki.

On myös huomioitava, että yksilöiden toimet ja osaaminen ovat keskeisen tärkeitä digiuhkien torjunnassa. Jotta digiuhkia voidaan estää ja torjua, tämä edellyttää riittävää osaamista ja koulutusta osaamisen luomiseksi ja vahvistamiseksi.

Työnantajien tulisi järjestää työntekijöilleen tietoturvakoulutusta. Ongelmana on kuitenkin pelkästään kotona olevien laitteiden tietoturva (esim. televisiot, kodinkoneet). Niitä koskevaa koulutusta ja neuvontaa olisi viranomaisen pystyttävä järjestämään (esim. neuvontavideot Youtubeen). Laitteiden keskinäinen verkottuminen voi aiheuttaa pahimmillaan tietoturvaongelmia ja -uhkia sekä kodeissa että työpaikoilla.

Digitalisaation ja datatalouden kehittämisessä ja hyödyntämisessä vakavana ja vallitsevana heikkoutena Suomessa on heikot ja hitaat tietoliikenneyhteydet erityisesti nopeiden kiinteiden laajakaistayhteyksien kohdalla. Kansallisesti ja myös EU:ssa asetettu tavoite, että jokaisella kotitaloudella on mahdollisuus saada vuonna 2025 nopeudeltaan vähintään 100 Mbit/s yhteys on erittäin haastava tavoite ja että yhteyksien nopeudet tulisi kohtuullisessa ajassa kyetä kasvattamaan yhteen gigabittiin sekunnissa, ei ilman mittavia tukiohjelmia esim. haja-asutusalueilla voi toteutua. Haasteita EU:n elpymisvälineestä tarkoitettujen tukien hyödyntämiseen tuo monien kuntien heikot taloudelliset mahdollisuudet osallistua tarvittavaan julkiseen tukeen, mitä kansallisessa laajakaistarakentamisen tukea koskevassa laissa ja siihen liittyvässä asetuksessa edellytetään. Pelkona ja haasteena tässä on, että kansallisten säädösten vuoksi nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamiseen tarkoitetut EU:n elpymisvälineen tuet jäävät Suomessa suurelta osin hyödyntämättä.

Keskeiseksi toimenpiteeksi lähivuosille Suomen digitaalisesta kompassin luonnoksessa mainitaan "Laajakaistarakentamiseen tarkoitettu RRF-rahoitus kanavoidaan laajakaistatukilain avulla. Tarkoitus on mahdollistaa kesäkuuhun 2026 mennessä nopean laajakaistan saatavuus vähintään 25 000 uudelle tilaajalle alueilla, missä markkinaehtoista tarjontaa ei ole." Edellä mainittuun viitaten tämä mahdollistamistarkoitus jää vähintään kyseenalaiseksi ja voidaan aiheellisesti uskoa, että RRF-rahoituksen kanavointi laajakaistatukilain ja siihen sisällytettyjen julkisen tuen kuntaosuusvaatimusten vuoksi ennemminkin heikentää kuin edistää RRF-rahoituksen hyödyntämistä rakentaa nopeita laajakaistayhteyksiä.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Suomeen tarvitaan data-alan osaajia. Tämä edellyttää alan osaajien kouluttamista. Viennin euromääräisen kokonaisarvon sijaan kannattaa tarkastella kotimaista arvonlisää

eli siis sitä osaa tuotteen arvosta, joka perustuu Suomessa tehtyyn työhön.

Erittäin suuri tämä kotimaisen arvonlisän osuus on tieto- ja viestintäalojen palveluilla.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Datan määrän kasvu korostaa tietoturvallisuuden merkitystä: mitä enemmän tietoa kerätään ja tallennetaan, sitä suurempia ovat sen väärinkäyttöön ja tietoturvaan liittyvät riskit.

Suomessa on keskusteltu paljon mahdollisuudesta saada akkuteollisuudesta Suomeen, mutta Suomessa voisi olla mahdollisuuksia saada tänne myös siruteollisuutta, esim. analogisten sirujen tuotantoon. Niitä käytetään esim. autoteollisuudessa ja kodinkoneissa. Kyseessä voisi olla useiden miljardien eurojen investointi.

Infrastruktuurin osalta on tarkoituksenmukaista huomioida viestintäverkkojen osalta niin langattomat (mobiilit-) kuin kiinteät nopeat (valokuitu-) laajakaistayhteydet. Näin on kompassissa

infrastruktuuria koskevassa osa-alueessa myös tehty. Kuitenkin on tärkeää myös huomioida, mihin tarkoituksiin sopivat langattomat ja toisaalta kiinteät nopeat laajakaistayhteydet. Erityisesti tämän vuosituhanen puolella on Suomessa painoarvo ollut selvästi langattomien verkkojen kehittämisen puolella, ja tämä on aiheuttanut sekä laadullisesti että määrällisesti puutteita kiinteiden ja erityisesti huippunopeiden valokuituyhteyksien kehittämisessä ja siinä suhteessa Suomessa on jääty jälkeen verrattuna mm. useaan muuhun kehittyneeseen maahan Euroopassa. Digitalisaation ja datatalouden tehokas hyödyntäminen edellyttää osaltaan huippunopeiden valokuituyhteyksien saatavuutta, mihin seuraavien vuosien aikana jos koskaan langattomilla laajakaistaratkaisulla ei kyetä vastaamaan.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Yrityksillä on keskeinen rooli digitalisaation edistämässä, koska ne valmistavat ja tuottavat erilaisia laitteita, tuotteita ja palveluita, joihin digitalisaatio liittyy. Julkisin hankinnoin voitaisiin entistä enemmän edistää korkean teknologian kehittämistä ja käyttöä maassamme sekä parantaa yritystemme kilpailukykyä.

Digitalisaation ja datatalouden hyödyntämiseen yritysten osalta vaikuttaa myös sukupolvien väliset erot. Periaatteet ja osaamiset liiketoiminnoissa digitalisaation suhteen ovat useissa kohdin poikkeavia sukupolvien välillä. Näitä eroja oikeissa kohdin tulisi kaventaa tai jopa kokonaan poistaa, jotta digitalisaation hyödyt saadaan vaikuttamaan yritysten toiminnoissa. Tämä on paljolti myös osaamisen osa-alueelle liittyvää yritysten kohdalla, mutta myös suhtautumiskysymys.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Sivulla 38 ehdotetaan: ”Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden ennustetta käytetään toiminnan ja talouden suunnittelussa”. On syytä pohtia, missä määrin tällainen ennuste voi olla julkista tietoa. Julkistaminen voisi palvella myös tietoturvaloukkauksia tekeviä tahoja.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Avaintulokset on mielestämme esitetty kattavasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Sivulla 21 oleva lause: ”Kansalaisten mahdollisuuksia kehittää valmiuksiaan digimaailmassa sis. medialukutaito ja datalukutaito seurataan järjestelmällisesti ovat parantuneet” on epäselvä.

Sivulla 22 todetaan alatavoitteena: ”TKI-investoinnit 4 % BKT:stä vuoteen 2030 mennessä” – pitäisikö digi-investoinneille asettaa oma alatavoitteensa?

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Luonnoksessa mainitaan: ”Kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla ja yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyden ja 5G-verkko kattaa koko väestön vuonna 2030. ” Hyvä niin, mutta tuloksissa jätetään auki, miten yritysten ja kotitalouksien gigabitin tietoliikenneyhteyden päästään. 5G-

operaattorit saattavat kommentoida, että tulevaisuudessa se 5G-yhteyksillä onnistuu, mutta onnistuuko kuitenkaan? Nyt tiedetään kuitenkin varmasti, että kiinteällä valokuituyhteydellä se onnistuu. Avaintuloksissa tulisi näkyä selvästi ratkaisuna myös valokuituyhteydet. Samalla voidaan todeta, että valokuituyhteyksin realistinen mahdollisuus on myös 10 gigabitin ja jopa suurempiin tietoliikenneyhteyksiin. Se ei välttämättä vielä toteudu langattomilla 6G-yhteyksilläkään. 5G- ja 6G-tietoliikenneyhteydet ovat tarkoituksenmukaista tuoda kompassissa esiin, mutta painokkaammin myös kiinteät nopeat laajakaistayhteydet ja nimenomaan valokuituyhteydet.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Tunnistavatko käytettävät mittarit (s. 41) eri väestöryhmien väliset erot digitaadoissa ja -osaamisessa (esim. suomenkielinen vs. vieraskielinen väestö, ikäihmiset jne..)?

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Mittari 3. Pilvipalveluja käyttävien yritysten määrä % ei vielä osoita, onko korkeampi prosenttimäärä etu vai haitta. Tässä tulisi huomioida myös pilvipalvelujen vahvuudet ja heikkoudet sekä mahdollisuudet ja uhat (SWOT).

Mittari 1. Gigabitin yhteys/kotitaloudet ja yritykset, 100 %. Tämä mittari tulisi muuttaa tai sitä varten asettaa toinen mittari, mikä mittaa valokuituyhteyksien määrää kotitalouksiin, yrityksiin ja muhin käyttäjäryhmiin, koska valokuituyhteys mahdollistaa myös suuremmat kuin yhden Gbit/s siirtonopeudet. 5G-yhteys maksimissaan voi mahdollistaa myös yhden Gbit/s siirtonopeuden, mutta kehitys kehittyy ja tiedon siirtonopeustarpeet sen ohessa. Kaukokatseista ja ennakoivaa on asettaa tavoitteita, jotka tähtäävät määrittelyssä ajassa saavuttaa tietyt tulokset, mutta eivät ole esteenä vielä parempien tuloksien saavuttamiselle. Valokuituyhteyksillä em. kaukokatseisuus ja ennakoitavuus voi toteutua, mutta tuskin 5G-yhteyksillä, kun tavoitteena on saavuttaa ensin yhden Gbit/s siirtonopeus yhteyksille ja jättää mahdollisuus käyttää myös suurempia siirtonopeuksia.

Mittari 2. 5G-peitto, 100 % väestöstä. Minkälaisen 5G-verkon peittoa tällä mitataan? Mm. 5G:ssä käytetään kolmea eri taajuusaluetta, joista korkein alue on vasta tulossa käyttöön. Taajuudet vaikuttavat mm. siirtonopeuksiin kuin myös vaikuttavat 5G-verkon tukiasemien sijainnit ja etäisyydet niiden liittymien käyttäjistä.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Sivulla 57 olevasta taulukosta ”Digitaaliset julkiset palvelut” puuttuvat päätökset ja liitynnät oikeanpuoleisesta sarakkeesta.

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Koska yrityksillä on keskeinen rooli digitalisaation edistämässä, olisi hyvä, jos seuranta- ja arviointiryhmissä olisi myös yritysten tai yritysjärjestöjen edustus. Myös oppilaitoksista (ei vain opetusalan hallinnosta) olisi hyvä olla edustus.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Koskela Maarit

Etelä-Pohjanmaan liitto - Etelä-Pohjanmaan liiton lausunnon ovat valmistelleet maakuntajohtaja Heli Seppelvirta ja kunta-asiamies Marko Rossinen